

**CRITICA SOCIALĂ CA MANIFESTARE A GÂNDIRII CRITICE ÎN ROMANUL
HAIDUCESC DIN SECOLUL AL XIX-LEA
SOCIAL CRITICISM AS A MANIFESTATION OF CRITICAL THINKING IN THE 19TH
CENTURY HAJDUK NOVEL**

Alexandra Olteanu

(Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași)

Actul revoltei haiducului are implicații sociale, fiind orientat către contestarea ordinii social-politice existente. Haiducul face parte din tipologia tâlharilor nobili și, alături de celelalte categorii, se erijează într-o voce a nemulțumirii colective. Memoria culturală și imaginarul colectiv au însă suficiente exigențe pentru a selecta din marea galerie de tâlhari doar câteva figuri reprezentative, devenite mai întâi eroi de baladă, iar apoi personaje de roman. Zorii modernității culturale ajung să fie invocați prin reprezentările simbolice ale revoltei tâlharului social. Foarte devreme, narațiunea romantică a revoltei cetelor de haiduci a căpătat o formulă standard, cristalizând o configurație canonică alternativă, pe care o vor aplica toți autorii de romane haiducești. Astfel, fiecare roman haiducesc este construit sub forma unei povești eroice, alcătuită pe un model maniheist, care glorifică rebeliunea nobililor bandiți patrioți împotriva turcilor, fanarioților sau boierilor corupți, prezentați ca alteritate demonică. Modelele societale propuse de romanul haiducesc și dinamica raporturilor dintre autoritate și popor dau relief unor pagini edificatoare de critică socială, aspect care ne permite să integrăm proza cu haiduci și în configurația generică a romanului social.

The act of the outlaw's revolt has social implications, being oriented towards challenging the existing social-political order. The outlaw belongs to the typology of noble bandits and, along with the other categories, is a voice of collective discontent. However, cultural memory and the collective imagination are sufficiently demanding to select only a few representative figures from the great gallery of brigands, who first became ballad heroes and then novel characters. The dawn of cultural modernity is invoked through symbolic representations of the social outlaw's revolt. Very early on, the romantic narrative of the rebellion of the band of hajduks acquired a standard formula, crystalizing an alternative canonical configuration, which all authors of hajduk novels would use. Thus, each hajduk novel is constructed in the form of a heroic story, based on a Manichaeian view, which glorifies the rebellion of patriotic noble bandits against the Turks, the Phanariots or corrupt landlords, presented as a demonic otherness. The societal models proposed by the hajduk novel and the dynamics of the relationship between authority and the people give shape

to edifying pages of social criticism, an aspect that allows us to integrate the hajduk prose into the generic configuration of the social novel.

Cuvinte cheie: critică socială, roman, gândire critică, haiduc, istorie.

Key words: social criticism, novel, critical thinking, hajduk/outlaw, history.